

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fl. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Előfizetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fl.

A választók összeírása.

Egy alkalommal Báró Kaas Ivor társaságában e sorok írója megjelent dr. Kramolin főispánnál, hol a kiváló publicista, már mint nyitramegyei képviselő, elítélőleg nyilatkozott a nyitramegyei hatóságok eljárásáról. A társaságban jelen volt a nyitrai törvényszéknek egy előkelő tagja, aki azt a megjegyzést kockáztatta erre, hogy Nyitramegyét csak a sajtó tette hírhedtté.

Már akkor megtettük megjegyzésünket az illető urnak, hogy a helyi sajtó csak regisztrálja a beteges tüneteket, de nem okozója azoknak, mint a tüzvészről szóló krónikák íróit bajos volna gyujtogatással vádolni. A nemzetiségi vidékeken különös éberséget kellene tanúsítani a tisztviselői karnak, mire? A nemzetiségi mozgalmakra? — Dehogy! kötelességeinek pontos és lelkiismeretes teljesítésére. Ez által elveszi a tápot a nemzetiségi mozgalmaktól, elveszi az éltető erőt a tűz-szűrés elől.

Ne csak szóval, vagy sajtóban hirdessük, hogy e hon minden polgára tekintet nélkül nyelv, vallás és politikai meggyőződésére, hanem valóságban is legyen az.

E héten megjelent előttünk egy merőcei bevándorlott német gazda, 125 hold

föld tulajdonosa, aki elpanaszolta, hogy eddig mindig képviselő-választó volt, s most, mert néppárti, kihagyták a névsorból. Elhozta az összeíró küldöttség köztük Hollady Jenő aláírásával ellátott elutasító értesítését. Kihagyták a névsorból állítólag azért, mert nem magyar honos. A kérdéses egyén felháborodva élénk terjesztette iratait, és flagrantsabb bizonyítékkal már nem állhatott elő. Honosítási bizonyítványát *Latkóczy Imre* 23709 sz. a. irta alá 1897-ben azon záradékkal, hogy egy év alatt az állampolgári esküt leteszi. Ugyanazon okmányon szerepel dr. Kostyál Miklós 12025/1897. számú záradéka, hogy Ploig Gellért, ez a kérdéses ember neve, letette előtte az állampolgári esküt. Tehát 1897. óta magyar állampolgár s mint ilyen szavazattal is bír.

Kell-e nyitramegyei embernél külön bizonyíték. Ennél csak egy flagrantsabb esetet tudunk, mikor dr. Bobok kanonok ur nevét készakarva Boboh-nak irták a szavazó-lajstromba, hogy a szavazásnál majd elutasíthatják, és felfolyamodására az igazoló választmány — melynek minden tagja személyesen ismerte — azzal utasította el kérvényét, hogy *semmivel sem igazolta, hogy őt úgy hívják.* És a folyamodó kénytelen volt ügyét felvinni a Kuriáig s bizonyosságul mellékelte Craus István, iga-

zoló választmányi elnök a folyamodóhoz intézett sajátkezű két magánlevelét, melyek borítékján az igazoló választmányi elnök világosan kiírta a nevet, melyről később úgy ítélkezett, hogy *semmivel sincs igazolva.*

A szegény emberek, ha néppártiak, kihagyatnak, kihagytak ugyanott Merőcén, a nagytapolcsányi kerületben Schulte Henrik, Schulte Rezső, Grőne József, Grőne Ágost és többeket. Ezekkel senki sem fogja elhithetni többé, hogy nem azért hagyták ki, mert néppártiak, hogy nem azért hagyták ki, hogy Szulyovszky Dezsőnek olcsóbb mandátumot szerezzenek.

Az összeíró bizottságnak első sorban kötelességében állott volna, különösen azoknál meggyőződni, akik már beváltak évek óta a listában, hogy mi okon hagyja ki. Megnézni a törvényt, mely 1879. 50. t.c. 15. §-a csak azt mondja, hogy *az állampolgári eskü letétele után tíz évig csak a törvényhozás tagja nem lehet.* Már pedig Ploig Gellért nem akart törvényhozó lenni, csak szavazatát érvényesíteni. Az összeíró bizottság hebehurgya eljárásával csak annak adta bizonyítékát, hogy nem áll feladatának magaslatán. Mert azzal megtiszteljük még, hogy nyílt roszakaratot nem tetelezzünk fel róla.

Ha már ilyen az összeírás, hol egy

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

Kilyna.

— Kép a kis-oroszországi népeletről. —
(Vége.)

A szénagyűjtés befejeződött. Elérkezett Kilyna és a bíró házasságának megállapított időpontja is. Kis-Oroszország parasztjai rendszerint ősszel házasodnak, amikor a vendégtartásra elég gabona, hüvelyes vetemény és szalonna van és elég pénz, hogy pálinkát vehessenek a zsidótól. De a jobb módú családok követik a természet törvényét, házasodnak tavasszal is.

A bíró fényes menyegzőt rendezhetett, a nélkül, hogy a korcsmáros zsidónál adósságot kelljen csinálnia, Kilyna anyjának pedig elég lisztje és szalonnája volt a vendégség elkészítésére.

A menyegző maga legtöbbször egész héten át tart és sohasem rövidebb három napnál. Rendszeresen szombaton kezdődik, mely nap a szüzek napja.

Kilyna összes barátnői összegyűltek az anyai házában és körülvévén a mátkát, énekelni kezdtek. Az első dal szomorú volt. Kilynának

az apja már nem élt, annak emlékét elevenítették fel Szegény Kilyna, aki amugy is távol volt a vigságtól, sirásra fakadt.

Közben belépett a princ — vőlegény — két násznap, két asszony és egy fiatal leány kíséretében. Üdvözlés után a tiszteletbeli helyre ültették, a szent kép alatti padra. A pad birkabőrrel van leterítve, amilyen volt Rómában is a házások széke.

A környezet karban énekel.

Erre belép a mátká, kezei kiterített lepedővel, melyen két kendő van, az egyik vörös a másik fehér. Mindkettőt átadja a nászagnak, aki a vőlegénynek nyújtja azokat. A vőlegény elveszi a vörös kendőt és derekára köti, a lepedőre pedig pénzdarabot dob.

A mátká azután egy üveg pálinkát hoz, megtölti poharát, megízleli és a pohár maradékát a vőlegénynek nyújtja.

A kar folyton énekel.

Következik a lakoma, melynek végeztével az egész menet látogatásra indul a vőlegény szüleihez. Ezek a szoba küszöbénél várják a nászmenetet. A jegyesek háromszor térdre borulnak és kérik az atyai áldást. Azután kenyeret és sőt nyújtanak nekik és ünnepélyesen bevezetik a szobába, ahol új lakomat szolgálnak

fel. Majd visszatérnek a menyasszony házába és reggelig táncolnak.

Másnap a nászmenet a templomba vonul. Kilyna szemei kék karikákkal voltak övezve a sok sirástól. De sem a sűrű könnyek, sem a fájdalmas arckifejezés nem okozott feltűnést. Minden leány zokog, mikor férjhez megy. S azután a házassági énekek mind meghatóan mélabúsak. Egyébbről sem szólnak, mint a gyermektől bucsuzó szülők fájdalomáról, a leánykori gondtalan élettől való fiatal jegyes szomorúságáról. A falu lakói egészen megtöltötték a templomot. Vanda kisasszony és fivére szintén jelen voltak. Az irnok, a bíró felkérésére aranyozott ércoronát tartott Kilyna feje fölött.

A templomból a csapat visszavezette Kilynát anyjához. Megebédelték s utána a férj hazament és összegyűjtve barátait, kocsival jött ifju feleségeért. De mikor visszatért, az ajtót zárva találta. Egész békétárgyalásokat kellett folytatni a menyasszony kíséretével. S ebben a diplomatikus vitában a pálinka és az ének játszották a főszerepet.

Végre megnyílt az ajtó. A fiatal asszony védelmezői kalácsot és gyümölcsöt kaptak békebér címén az ostromlóktól, akik azt hasonlóval viszonzták.

lelkész áll a küldöttség élén, milyen lehet azután ott, hol az összeíró tagok valóságos versenyt, igazi bravúrokat végeznek, hogy az ellenzék, a néppártot kiirtsák.

Több helyről kaptunk már panaszos leveleket, de egyelőre csak ezt az egyet tesszük szóvá, hogy megvilágítsuk, hogy a pacificatio szelleme mennyire dül Nyitra vármegyében, felhoztuk azért, hogy kimutassuk, hogy nem a sajtó, hanem a hatósági közeg, vagy azoknak kiküldöttjei kompromittálják Nyitra vármegyét. Számítván arra, ami tényleg megtörténik is, hogy az ellenzéki polgárság jelentékeny része vagy beleun jogainak folytonos kergetésébe, vagy pedig nem törődés folytán észrevétlenül kiesik a választók sorából s a cél így is, amugy is el van érve.

Azért figyelmeztetjük vidéki elvártainkat, hogy a jövő évre érvényes választói névjegyzék éppen most, május 5. és 15-ike közti tíz nap alatt, mindenütt a község házában, közszemlére kitétetik s a jogtalanul kihagyottak csakis ezen idő alatt élhetnek felszólamlási joggal írásban a központi választmányhoz. Saját ügyére nézve felszólalhat bárki, mások ügyében csak azon kerületbeli választónak. Egy felszólamlás több egyénre is vonatkozhatik.

Figyelmeztetjük az utolsó órában t. elvártainkat, hogy ne engedjék tetlenül elmúlni ez időt, mert eljön a komoly cselekvés órája, amikor hasztalan fogunk sópáncodni és panaszkodni, hogy az éber ellenfél megfosztott a néptől, amely még hála Istennek legnagyobb részt mindig kész követni természetesen vezérének hívó szavát.

A nyitrai oltáregylet közgyűlése.

Az előző évek sikeréhez méltó, fényes és lélekemelő volt ezidén is a nyitrai oltáregyletnek f. hó 1-én tartott évi közgyűlése.

A katolikus kör nagyterme szüntől telt meg díszes és élőkölő közönséggel, melynek so-

raiban az oltáregylet rendeltetésének megfelelően az alsóbb néprétegek is képviselve voltak. Az egyszerű falusi emberek és az egyletnek cseledsorban levő tagjai örömben úsztak, midőn egy ilyen szingazdag, ragyogó képen bemutatva látták annak az egyletnek a működését, melynek céljait ők is buzgóságukkal és fillérekkel elősegítik.

A közgyűlésen a székeskáptalan és a központi papság is csaknem teljes számban jelent meg, élén *Bende Imre* püspök úr ő méltóságával, a kit az egylet igazgatója *Kútvaszer István* hódolat/teljes, meleg szavakkal üdvözölt és a közgyűlés megnyitására felkért. Ő méltósága válaszában örömet fejezte ki a felett, hogy a magasztos célú, buzgón munkálkodó és már eddig is szép eredményeket felmutató egylet körében ismét megjelenhetett, s üdvözölvén az egybegyűlteket a közgyűlést lelkes éljenzés között megnyitotta.

Dr. Bangha István elnökö olvasta fel ezután jelentését, melyben kegyeletes visszpillantást vetett arra az emlékezetes évfordulóra, melyet mult évi június hó 21-én megünnepeztünk, midőn főpásztorunk ő méltósága a nyitrai püspöki széken főpásztori hivatalviselésének tizedik évét töltötte be. Ez alkalommal az egylet választmánya testületileg tisztelgett ő méltóságánál s átnyújtotta neki az egylet szerény ajándékát. Az egyleti tevékenység vázolásának keretében felémelte a buzgó elnökö az oltáregylet hásvéti lelkigyakorlatait és a közös istentiszteletet, melyben a tagok növekedő számban vesznek részt, s ha van ezen a téren még valami kívánni való, az talán csak az lehet, vajha azok, a kik havonként járulnak a szentségekhez, úgy rendeznek be ezt az áhitatgyakorlatukat, hogy a szent áldozást a közös istentisztelet napján végezhetnek. Ezáltal az egyleti szellem erőteljesebb kifejezésre jutna, s hozzájárulna ez a szép szokás az oltáregyleti nap megszenteléséhez.

Kiemelte még az elnöki jelentés a választmányi hölgyek odaadó közreműködését, s az őszinte fájdalom hangján emlékezett meg a választmány egyik nagy érdemeket szerzett tagjának, özv. dr. Chrenóczy-Nagy Józsefnének elhunytáról, a kinek jelentékeny része volt az egylet megalkotásában, s ki az egyletnek mind végig egyik legbuzgóbb tagja volt. Az egylet halottai közül névszerint meg özv. Nemesek Jánosné sz. Jeszenszky Kornéliát említette meg, a ki szintén lelkének egész hevével csüngött az egyleten, melynek végrendeletében 200 koronát hagyományozott. Az egylet összes halottait az elnökö a tagok imáiba ajánlotta.

kezdezt és csakhamar meg is halt. Szegény Kilyánát, aki szeretettel csüggött anyján, ezen csapás teljesen megtörte s élete még szomorubbá vált, mint azelőtt.

Röviddel ezután, mikor a kastély előtt elhaladt, a grófné öreg kocsisával találkozott, aki a város felé hajtott.

»Hová mégy Jakab?» kérde tőle.

»Az uraság visszajön, megyek érte a városba« felelé vígan a kocsis.

»Oh! annál jobb, — ugymond Kilyna — amióta eltávoztak, a falu oly szomorú . . .« De nem merte kérdezni, visszajönnek-e valamenynyien.

Másnap az erdész feleségénél lévén látogatóban, az erdőn keresztül sietett hazafelé. Gondolataiba elmerülve, nem hallotta a mögötte jövő lovas ügetését.

»Jó estét Kilyna!« megszólal hirtelen háta mögött egy hang, mely egész valóját megremegteté. Élénken visszanez és a fiatal gróft látja maga előtt.

»Egészen zavarodottnak látszik, hogy engem egyedül lát — mondá emez; nyugodjék meg, nincs semmi baj. A hölgyek megérkeztek, de mivel nagyon fáradtak, ma a városban maradtak. Én megelőztem őket.»

Végül a budapesti országos eucharisztikus kongresszus és oltáregyleti kiállítás ügyét tette szóvá, bejelentvén a közgyűlésnek, hogy az országos kiállításban a nyitrai oltáregylet is részt vesz, s egyesek már a kongresszusra is jelentkeztek, de az egyleti képviselőt mindenestre csak nyerne azzal, ha minél többen csatlakoznának hozzájuk.

A nagy tetszéssel fogadott jelentés után, *Kubinyi Endréné* titkárnő és *Tipula Amália* pénztárosnő számoltak be az egylet terjeszkedési viszonyairól, illetőleg vagyoni állapotáról. A titkári jelentés adatai szerint az anyaegylet rendes tagjainak száma a mult évi rendes közgyűlés óta 63-al, a résztvevőké 7-el és a jövő tagoké 4-el szaporodott. Van ezidő szerint az anyaegyletnek 1245 rendes, 68 résztvevő és 136 jövő tagja. Új főkegyletek keletkeztek: Vissnyón 100, Szelenecen 31, Chinorában 510 taggal. Az anyaegylet kötelekéhez ezidő szerint 57 fiók tartozik.

Az egylet pénztárába 1903. május hó 31-től 7029.20 korona folyt be. Ehez az anyaegylet tagjai 2000.64; a főkegyletek 1743.04 koronával járultak. Templomi ruhákra és szerekre 3600 korona utalványoztatott ki. Az összes kiadások fedezése után a pénztári készlet 3124.30 korona.

A titkári és pénztári jelentések örvendetes adatait a közgyűlés élénk helyesléssel vette tudomásul s a nagy kötelességérzettel és odaadással működő tisztviselőnőket meleg óvációkban részesítette.

A tárgysorozat következő pontjánál az elnökö püspök úr méltányló dicsérettel és teljes elismeréssel emelte ki a tisztviselőnők és az igazgató-választmány önzetlen és önfeláldozó fáradozását s egyúttal indítványozta, hogy a közgyűlés az érdemes hölgyeket tisztségek megtartására kerje fel. Miután a közgyűlés a püspök úr indítványához lelkes és egyetelmű helyeslései hozzájárult, újból tisztviselők lettek: Elnökö dr. Bangha Istvánne, társelnökö Sándor Pálné, titkárnő Kubinyi Endréné, pénztárosnő Tipula Amália. Választmányi tagok: özv. Braunsteiner Jánosné, Francisci Jenőné, dr. Fratrics Kalmánné, Horváth Józsefné, Huszár Istvánné, özv. Juhász Gyuláné, Kiss Mihályné, Lakits Attiláné, Majthényi Gézané, Névery Ignáczné, özv. Szaitl Arnoldné úrnők.

Az egyhangulag megejtett választás után Dr. Franciscy Lajos az Immaculata-jubileumról tartott előadást. A nyitrai oltáregylet — úgy mond — már eddig is közreműködött ennek a nevezetes évfordulónak méltó megünnepléséhez, fog meg ezután is. Teljesen méltó ez a törekvés az oltár-

A gróf lépésben vezette lovát és barátságosan beszélgetett a parasztasszonnyal. Nem volt ebben semmi különös, hiszen oly sokszor látta őt és képét is gyakran rajzolgatta. A faluhoz közel, az ut kissé meredek, a fiatal ember leszállt a lóról és gyeplőjénél levezte lovát.

Közben beállt a szürkület és homály lepté el az erdőt. Beszélgetés közben nem vették észre a kis emberkét, aki mormogva követte őket egy idő óta. »Ah, galambocskáim, rajta kaptalak! . . . Meglátod szép gróf és te szép asszony, aki megvetettél, mit tehet a nyomorult kis őrök!«

Néhány nap mulva a bíró háza előtti padocsán a következő párbeszéd hangzott el.

»Maga bíró igazán oktalan állat, — kiabált az őrök a bíró felé — ha tudtam volna, hogy ily esztelenül fog cselekedni, semmit sem szóltam volna! Azt hittem, hogy foglalkozása már kissé kiművelte . . . de maga most sem egyébb, mint ostoba paraszt . . .«

»Ugyan mit akarsz?» mormogott a bíró. S dacára, hogy ismerte rossz jellemét, félelemből eltűrte az őrök dühös kifejezéseit, aki büntetlenül vághatta fejéhez a legnagyobb gorboságokat is.

egylethez, mert az oltáregyletek a hitélet folyamán meder szelein az egyház lótvirágai, melyek a part egész hosszában szegélyezik a hitélet folyamának medrét, működésükkel átfonják a vallásos áhitat összes nyilvánulásait, díszítik azokat a zöldpázsitos partokat, melyeket az emberek lelki életének áradó folyama öntöz. S hogy a nyitrai oltáregylet ezen lótvirágok sorában méltó helyet foglal el, ez senkit sem lephet meg, aki az együletet és annak működését ismeri.

A közgyűlés után az egyleti kiállítást tekintette meg a közönség, mely folyton szaporodva, egész estig nem szűnt meg fel és alá hullámozni a kiállítási teremben. Nagy feltűnést keltettek az ajándékba készült gyönyörű tárgyak, antipendiumok, pallak és oltárterítők, melyek nem sokára a budapesti országos kiállításon fognak ékeskedni. Több szép tárgynak már a kiállítás alatt vevője akadt, így a püspök ur ömeltősága számos egyházi ruhát vett meg, *Venczell Ferenc* c. püspök és nagy prépost ur pedig két remek casulát a chinoráni templom számára.

Az egyület működéséről beszámoló közgyűlés és a kiállítás fényes sikere, a lelkes hölgyek, első sorban a kitűnő és fáradhatatlan elnöknő érdemkoszoruját újabb babérokkal gyarapította.

Jókai Mór.

Szétmarcangolt, darabokra tépett lengyel testvér-nemzetünknek van egy megszentelt, búvájos helye, — ott messze a krakkói skalkai monostor egy sirloltja, mely magában rejti a legtermékenyebb lengyel írónak — *Krasewskynek* porladó hamvait.

Magam is letéptem a fonnyadt koszorúk egy babérvéleit a lánglelkű író koporsójáról — s ime nem sokára nálunk is emelkedik egy sirlak, mely magába zárja leglelkesebb, legtermékenyebb írónk, *Jókainak* tetemét, ki életében csengő, himporos szavaival meghódította a nemzet apraját-nagyját.

Elérte a patriarchális agg kort, ámulattal nézte a nemzet tüneményes szellemét — s a fakadás, a kikelet kiesavarta kezéből az aranytollat, mely oly sokaknak gyönyört, élvezetet nyújtott, hogy oda vonuljon ő is az általa megénekelt örök, gyönyörteljes világba, hol rabonbánok, Gyulák s a csatamezőkön elhullott szittyai hősök hófelhő méneken kergetik a futó csillagot.

Meghalt. Virágszirom, fakadó levél fogja borítani hült tetemét, de élő szelleme kitör az érekeporsó nehéz födele alól, gyújtó szavában, lánglelkű műveiben köztünk él és élni fog, míg csak a hármias halom honában egy magyar szív dobog.

Géniusza lebilincselte a lelkeket s ragyogó szava behatolt a koronás fő terméitől kezdve — le a legutolsó magyar viskóba is, hogy mindenütt lobogó lángot, jól

eső gyönyört fakasszon még a bánkódó kesergő szivekben is.

Mint lírikus nem érte utól *Petőfit*, mint drámaíró nem közelíti meg a nagy angol író, de mint regényíró ragyogó fantáziájával a *Parnassus* ormára felkúzdotta magát, honnan óriási szellemének lángkévei messzire vetik fényüket a hon határain, a *Kárpátok* bércein túl.

Gyászos ravatala minden babérvélein a nemzet fainak fájdalmas könyeseppje ragyog, mert tudjuk, hogy benne elvesztettük nemzetünk nagy fiát, hogy elvesztettük a magyar *Jókait*.

M. J.

Ujdonságok.

Egyházmegyei hír. Biza Lajos, nyitraegyházmegyei áldozár, tábori káplán a 17. sz. budapesti helyőrségi kórházban I. osztályú helyettes lelkészé nevezetett ki. Osztintén üdvözöljük.

Eszküvő. Mult hó 30-án vezette oltárhoz a f. kocskői r. k. templomban *Szekeres Gábor* vágújhelyi posta s távirai tisztviselő *Vermessy Irmát*, néhai *Vermessy Boldizsár*, volt d'Harcourt urad. tisztartó és neje galánthai *Balogh Szidónia* kedves leányát. Az egyház áldásában az új házasságat *Vermessy Kálmán* kocskői lelkész, a mennyasszony testvérbátyja részesítette.

Új lelkész. A pereszlyéni plébániára az esztergomi főkapitán f. hó 4-én tartott ülésében *Rosszival Mihály*, előbb vágújhelyi segédlelkész, jelenleg pedig pereszlyéni h. plébánost egyhangulag megválasztotta. Isten áldása legyen működésén!

A honvédtiszt kinevezések az idén felette későn, május 3-án jelentek meg a hivatalos lapban s a Rendeleti Közlönyben. Ez eddig még sohasem fordult elő, mert legkésőbb május, illetve november hó 1-én közé lettek téve. — A helybeli tisztikarból a következők léptek elő: *Schultheisz Emil* ezredparancsnok ezredessé, *Mikócs József* százados, *Pascu Gyula* főhadnaggyá egyidejűleg a budapesti 1-ső honvéd gyalogezredhez való áthelyezéssel; *Soós János* hadnaggyá, egyidejűleg áthelyeztetett a Léván állomásozó 2-ik zászlóaljhoz; végre *Széplaki János* főhadnaggy kezelőtisztté, egyidejűleg a 16-ik honv. gyalogezrednek Balassa-Gyarmaton állomásozó zászlóaljához való áthelyezéssel, a honnét ugyancsak *Szántó Jenő* hadnaggy kezelőtiszt ide helyeztetett. — Még egyéb áthelyezések is történtek. Így *Schön Sándor* százados törzstisztjelölt, a ki évek hosszú sora óta tartozott az itteni ezredhez, áthelyeztetett a soproni 18-ik ezredhez. Viszont ide helyeztetett *Benkő Dénes* százados Nagy-Szebenből és *Glósz Ferenc* százados kezelőtiszt Budapestről. — A helybeli m. kir. állami mentelep tisztikarában *Reichmann gyógykövács* al-állatorvossá lépett elő.

Halálozások. Özv. Pech Imréné szül. Illek Anna urnő május elsején, Pécs Ferenc és Ede ismert nyitrai kereskedők édes anyja, élete 73. évében jobb létre szenderült. — *Lendler*

József, privigyei jegyző élete 70. évében április 29-én Privigyén elhunyt. — *Tirdy Ignác*, csacai prépost-plébános, ker. esperes ur. mint mély részvétellel értesülünk f. május hó 6-án hirtelen elhunyt. A megboldogult szül. 1828-ban Zsolnán, pappá szenteltetett 1851-ben, mint káplán először Divinára került, hol négy évet töltött, 1855-ben Dlhopole-ra helyezték át, hol ismét négy évig működött, azután 1860-ban Belán, majd egy évre rá Hricsóra került, hol 1865-ig volt, mignem ez utóbbi évben bemutatást nyert a viszkai plébániára. Itt teljes 25 évet töltött; 1890-ben csacai plébánosnak nevezetett ki. Fáradhatatlan szónok és klasszikus latinsággal beszélő öreg ur volt a régi időkben. Templomának javítására, díszítésére nem csak gyűjtő szavaival buzdította híveit, hanem áldozatkészségével népének és paptársainak példát adott, melyet azok igen sok helyen követtek is, úgy hogy a csacai templom egyike a felvidék legrendesebb templomainak. — *Beke* lebejen poraik felett!

A gimnázium hangversenye. Szokatlan élvezetet nyújtott mult szombat este a nyitrai kath. főgimnázium ifjuságának fenomenális hangversenye a színházban. A színház zsuflóság megtelt válogatott közönséggel. A színpad deszkáin most nem festett ifjuság, nem maszkirozott üdőség, hanem igazi hamisítatlan természet pirja honolt az arcokon, a mi már magában is kedvezően hangolja a hallgatóságot. Egy csengő hangú kis fiú mondja az ünnepi prólógot, mely után egy változatokban gazdag dalmű „A cremónai hegedű” következett. Az ifjuság a nehéz darabot, úgy a solo részleteit, mint összeloadásban, nagy precízióval vitte keresztül mindvégig. Egyik kiemelkedő pontja volt az estének a „Tárogató hangok” című kuruc melodráma, amelynek recitativ részletét nagy lelkesen *Palásthy László* VIII. o. tanuló adta elő díszmagyarban. Háta mögött megszólalt a zenekar, az ősmagyar tárogatóval. A zene hangjai már magukban is megértették a hallgatóval, hogy most csatára hí a riadó, most ütközet folyik a majthényi síkon, majd a menekülő kuruc seregek rendetlen futását plasztikus módon domborította ki a zene, melyvel *Palásthy* mélyen átértett szavai mintegy bűvös képpé szövődtek össze és soká maradtak feledhetetlenek a hallgatók előtt. Nagy tetszést arattak a magyar népdalok c. egyveleg. *Belák* Kamill énektanár, fáradhatatlan és szakértő vezetéséről téve tanuságot. — Az estély egyik legjobb pontja lett volna a *Fuz-itus* Muzsikus című magánjelenet, ha a tubuzgó fiatal ember nem improvizál olyan egy-két szójátékot, mely bizvást emaradhatott volna. — Aztán pazar kiállításban egy részlet következett az „Ember tragédiájából” — melynek díszleteire kiürítettek a fél muzeumot. Ugy ezt, mint a „Hol a herceg” c. diák vigjátékot zajosan megtapsolta a közönség, mely a *Rákóczy* induló viharos ütemeinél a legnagyobb meglepődés érzetével oszlott széjjel. — Köszönhetjük pedig ezt *Roch Gyula* kegyesrendi tanárnak, ki nemcsak szaktárgyai iránt lángoló előszeretettel tud önteni tanítványainak

»Mit akarok? Hát illik az, hogy a bíró úgy verje feleségét, mint a részeg paraszt? Illik oly asszonyt verni, amilyen *Kilyna*?«

»Hát talán még meg kellett volna dicsérenem őt azért...?« Hiszen magad mondtad nekem?

»Igen mondtam, mert láttam őket... De nem rajta kell magát megbosszulnia, hanem amazon... Ha nem volna olyan ostoba, mint a lud, melyet a zsidónak elad, csinos kis pört akaszthatna a gróf nyakába...«

»Pört? micsoda pört akaszszak a nyakába? Mire alapítsam?«

»Bíró, maga igazán ostoba! Nem ért engem?... Hát nem tudja, hogy csak akarni kell és akárkit lehet pörbe fogni? A bevádolások manapság már könnyebben mennek, mint egykor...«

»Ugyan menjen. Ez csak papiroson van úgy... de a gyakorlatban minden a régi maradt! Nem emlékszik már, hogy a szomszédbeli pópa azért száműzetett röviddel ezelőtt, mivel egy asszony azzal vádolta, hogy a templomban a kormány ellen beszélt?... És senki sem erősítette, hogy az asszonynak igaza van. Egy példa. A *Bielszkyék*at nem nézik jó szemmel a

hatalmon levők; nem nehéz őket befeketíteni, ha az ember vádat emel ellenük! Biztosított magát, hogy azok mind gyausak egytől-egyig! A fiatal gróf utazik és könyveket ír... Vanda kisasszony a falusi gyerekeket olvasásra tanítja, ami meg van tiltva... az öreg grófnő pedig egy felkelőnek özvegye... A két ember egyedül vélvén magukat, nyíltan beszéltek.

Kilyna véletlenül hátuk megett ült a lugasban. Fonogatott és mindent hallott, amit amazok beszéltek. A fenyegetőzős hallatára néma fájdalom szoritotta össze szívét s hirtelen reszketés és félelem fogta el. — Hiszen az összeesküvés, amit a bíró és az irnok terveznek, összeesküvés azok ellen, kiket szeretett! Ah! mily nehéz lett előtte az élet? Jobb szeretett volna rögtön meghalni, hogy róla ne is beszéljenek többé. Ő legyen oka ily nagy szerencsétlenségnek? Megátkozná magát.

Nyugalmat keresett az álomban, lefeküdt, de nem tudott elaludni. Gondolatai gyermekéveinek boldogságát juttatták eszébe és amikor a sivár jelenre gondolt, bánata annál élesebb, szomorúsága annál mélyebb lett. Egyszerre csak iszonyu fájdalom szoritotta össze szívét, azt hitte, hogy megőrül. — Fehér, végtelenségbe nyúló, mérhetetlen síkságot látott maga előtt.

Lovas kozákok ügettek rajta, előttük egy csapat megkötözött fogoly. A fiatal gróf halvány arca közöttük, Elvitték *Szibériába*!

Kilyna kezeibe rejtette fejét. Hideg izzadság gyöngyözött homlokán. Reggel, mielőtt még a hajnal első sugara hatott volna be a szobába, lopva kiugrott ágyából és anélkül, hogy felöltözött volna, félig örülten, rettegéssel eltelve kiszaladt, mintha csak gyilkos házából szökött volna. Öntudatlanul azon ösvényre tévedt, melyen oly sokszor sietett a tóhoz. Futva haladt szeméi merevek, mint az alvajáróé, nem nézett a kastélyra és a facsoportozatra, mely már hullatta száraz leveleit a tónak sima tükrére. A parthoz érvén, elhatározással lépett a vízbe, mintha csak fürödni akart volna. Minden lépésnél mélyebbre süllyedt... Már hónaljáig ért a víz... Még egy lépés... Lába elcsuszott és eltűnt. Tompa csobbanás hallatszott, a tónak sima tükre egy pillanatra megzavarodott, hogy mihamar visszanyerje halálmozdulatlanságát.

A tulsó oldalról, cserjék között elrejtőzött halász volt a tanuja ezen jelenetnek. Mikor az asszony eltűnt, sietve ment a kastélyba segítségért. Vanda, a fiatal gróf, sereg szolgálival hamar adufutottak. Sikertől kihuzni, de már csak hült teteme került ki az iszapból. A parton homokra

szívébe, hanem fáradságot nem ismerő önfeláldozásával a szépnek kultuszára is tereli az ifjuság figyelmét, mely hogy milyen mérvben igyekszik megfelelni szakértő Mentora óhajainak, bizonyítja ez estély, melyhez fogható nem volt még ifjusági hangverseny Nyitrán.

Eskütétel. Ersekujvár ujonnan kinevezett közjegyzője, dr. Rabár Endre, ma szombaton, május 7-én délután 3 órakor a nyitrai királyi törvényszék teljes számú tanácsülésében a hivatalos esküt letette. Hivatalos működését f. hó 16-án fogja megkezdeni Ersekujváron.

Köszönetnyilvánítás. A nyitrai főgimnázium ifjusága nevében hálás köszönetet mondunk első sorban az alispán úrnak, ki a színházat hangversenyünkhöz díjmentesen átengedte, azután az igen tisztelt szülőknek és a tanúgy barátainak s általában a n. é. közönségnek azon, valóban nagy érdeklődésért, melyben az apr. 30-án tartott ifjusági hangversenyt részesítették. A zenekör ifjú leventéi ebből egyrészt hathatós buzdítást merítettek, másrészt pedig annyi anyagi támogatást is, hogy magukat a zeneművészetében továbbra is buzgón képezhessék. A hangverseny jövedelméhez felülfizetéssel hozzájárultak: Bende Imre megyei püspök úr 2 db. cs. és k. arany, Venczell Ferenc nagyprépost úr 50 kor., Czeizel Gábor kanonok úr 20 kor., Vágner József kanonok úr 10 kor., Jeszenszky Alajos kanonok úr 8 kor., Dr. Dudek János igazgató úr 10 kor., Engel József úr 20 kor., Höllrigl Ferenc úr 6 kor., Mechler Antónia úrnő 2 kor., egy névtelen 2 kor., Saffár Antal, fodrászmester, fáradságos munkáját a jótékony cél ügyében díjtalanul teljesítette. — Fogadják mindannyian az ifjuság hálás köszönetét. Az ifjuság nevében: a rendezők.

Ünnep a trencsényi kegyesrendűek házában. A közel múltban bejárta az országot a hír, hogy Ó Felsőge kihallgatáson fogadta a kegyes tanítórend egyetemes főnökét, Mistrangelo M. Alfonz, florenci érseket, ki azzal a szándékkal jött, hogy sorra látogassa a magyar és osztrák rendtartomány házáit. A trencsényi ház az a szerencsés, mely őt első tisztelheti vendégül, a hová Krakkóból jön. Magyar Gábor rendfőnök, Fekete assistens és titkára, Hénap kíséretében, már kedden volt Trencsényben, hogy az illustis vendéget a magyar piaristák nevében üdvözölje. Lapunk zártáig azonban nem érkezett meg. A rendfőnök urat nagy lelkesedéssel fogadta a társház előtt sorfalat álló ifjuság és közönség. Mindenki örözte, hogy ünnep van a házban, melynek első ízben volt szerencsése a rendfőnök úrhoz. És az efelett érzett öröm általános volt. A társház gondos főnöke megérdemelt dícséretben részesült a tapintatos és céltudatos vezetésért. Krasznay Károly házfőnök bizonyára legszebb emlékei közé sorozza, évek hosszú során át kifejtett buzgó munkálkodásának édes jutalmá gyanánt ünneplő amaz elismerő szavakat, melyek elűjárója ajkáról elhangzottak. A rendfőnök úr meghallgatta a tanárok előadásait, éber figyelme kiterjedt az ifjuság mikénti foglalkozására is, a miben Rauchbauer József igazgató szolgált felvilágosítással. Majd a rendtagokat kereste fel, kit-kit a saját szobájában, leereszkedő nyájassággal és nagy tapasztalattal végezvén el az úgynevezett „paterna visitatio“-t. Látogatásokat tett a hatóságok fejénél is, a kiknél örömmel győződött meg a rokonszenvről, mellyel azok a társház iránt viselkednek. De az ifjuság sem akarta véka alá rejtetni szíve lángjait. Zenében és énekekben adott azoknak kifejezést. A fáradhatlan Paulik József tanár ve-

fektették. Vanda melléje térdelt és szíve tájkára nyult, hogy meggyőződjék dobog-e még? Kis vászondarabot talált ott. Szétnyitván, zsebkendő volt ez, a fiatal gróf kezdőbetűivel hímezve.

„Nézd — mondá feléje fordulva Vanda franciául, hogy a szolgálk meg ne értsék — Kilyna téged szeretett.”

„Esküszöm neked, hogy nem tudtam róla” válaszolta komolyan a fiatal gróf.

Minden segítség hiábavaló volt, Kilyna teste holt tetem volt csupán.

Eljött a tél. A hollók a park száraz ágairól a fekete bogyókat csipdesték. A fiatal gróf idegenbe utazott s leveleiben sohasem említette visszatérését. Evék multak el anélkül, hogy visszajött volna. Az öreg grófné meghalt. Vanda kisasszony a szerencsétlenek segélyezésére szentelte életét egészen. Ami pedig a birót illeti, az most még többet iszik, mint azelőtt, de bánatát nem tudja elűzni.

Tissot után franciából: dr. P.

tése alatt sikerült hangversenyt rendeztek a szépműnyű ifjak. Chladek Henrik VIII. o. tanuló pediglen szóban tolmácsolta a tisztelet és hála érzelmeit. Maradandó emléket hagyott a látogatás az ifjak jóra- és rosra egyaránt fogékony szívében és az édes szavak, az üdvös hatással voltak rájuk. A mielőbbi viszontlátásra: ezt a búcsusót adják vissza a várdomb szikláira, ez a remény lelkesíti a búcsuzókat is. Az egyetemes főnök úr látogatásáról a jövő számban értesítjük közönségünket, ha addig megérkezik.

Az Immaculata hitcikkely kihirdetése Nyitrán. IX. Pius pápa az egész keresztény katolikus világ püspökeinek jelentései alapján, melyek szerint a kath. hívők mindenkor hitték és hiszik Szűz Mária szeplőtelen fogantatását, 1854. évi dec. 8-án ünnepélyesen kihirdette a hitcikkelyt Rómában. Utána az egész kath. világban a püspökök hirdették ki különböző időpontban. Nyitrán a kihirdetés 1855. évi május hó 6-án, Palugyay Imre püspök szentelése évfordulóján, mely vasárnapra esett, történt meg a következő ünnepélyességgel: Szűz Mária vár előtti Immaculata szobrát a püspök előzőleg megújította és gazdagon megaranyoztatta. Május 5-én este fényvetéssel kezdve kilencig a várbástyákon és Kövesdhegyen mozsárlövekek hirdették a másnapi örömmünnepet s valamennyi toronyban azalatt zúgtak a harangok. Ugyanez az ünnepbevezetés történt május 6-án reggel 5 órától 6-ig. Az alsó- és felsővárosi plébánia templomokból 9 órakor indultak körmenetek a székesegyházba, ahol a püspök tartotta az infulás nagy misét, mely alatt evangélium után az ünnepi szónoklatot tartotta. Vagyon István apátkanonok a hitcikkely kihirdetésével. Délután 3 órakor a két plébánia templomból újlag indultak körmenetek a székesegyházba, ahonét körmenetileg a püspök vezetése alatt a székesegyházból leszálltak a vár előtti Szűz Mária szoborhoz, ahol énekes Létánia volt s visszatérve a székesegyházba a Te Deum után a püspök ünnepélyes áldással elbocsátotta a híveket. Ezzel azonban még nem volt vége az ájtatoságnak. Este 7 órakor újra gyülekeztek Szűz Mária szobrához s szent énekeket zengedeztek 8-ig. mire mozsárlövegekkel befejezést nyert a nevezetes ünnepély, de csak a székesegyházra nézve. Mert a következő vasárnapon, május 13-án, az alsóvárosi plébánia templomban, a kegyesrendieknél a tót ajku szt. Mihály templomában a német ajku hívek részére tartott meg az ájtatos ünnepély; a tót szónoklatot mondta Spányik Tamás káplán, a németet pedig P. Preiszinger Evariszt szent-Ferenc-rendi német híszónok.

A privigyéi k. r. kath. gimnázium ifjusága május hó 15-én, vasárnap, a kaszinó dísztermében jótékony célú műkedvelői színelőadással egybekötött ifjusági ünnepélyt tart. Hely-árak: ülőhely az első három sorban 2 kor., a többiben 1 kor. 60 fill., állóhely: 1 kor. Kezdeté esti fel 8 órakor. A felülfizetéseket hálisan megköszönik és hirtalpig nyugtázzák. A tanulóifjuság távozása után tánc. A műsorból kiemeljük a következőket: Felreértések. Bohózat 1 felvonásban. Irta: Pokorny Emanuel. A megbüntetett hiuság. Színmű két felvonásban. Irta: Kovács Imre.

A legérdekesebb vasut. Az osztrák alpesek kétségkívül legérdekesebb vasutja, mely most adatik át végleg a forgalomnak, a Bozentól (Dél-Tirol) Kaltern-en keresztül vezető úgynevezett Mendel-vasut. — Ennek a vonalnak hossza összesen 19.8 kilométer, tehát annyi körülbelől, mint Nyitrától Komjáthig. S ezen átlag rövid uton a vasut 1099 méter magasságra emelkedik. — Még feltűnőbb az emelkedés, ha a vasutat részleteinket tekintjük. Bozentól Kalternig a vasut hossza 15 kilométer, s ez uton emelkedik 139 méternyire, vagyis 3 $\frac{3}{10}$ egyszerű tapadás vasut gözmozdonnyal. — Kaltern-től S. Auton-ig a pálya hossza 2.2 km. s itt az emelkedés 105 m. vagyis meghaladja a 6 $\frac{1}{10}$ -ot, de még mindig a tapadás rendszerén. Valóban idegizgató a harmadik részlet, S. Auton-tól a Mendel-csúcsáig, mely pályarészlet hossza 2 és $\frac{1}{10}$ km. s ezen aránylag rövid uton összesen 855 métert emelkedik. A laikus ember alig tudja elképzelni e szédítő meredek pályát. Csak megközelítőleg akarunk tájékoztatni. Képzeljünk egy vasutat a zabori szőlők alsó szegélyétől fel a Zobor csúcsára, de a Zobort kétszer oly magasnak kell képzelnünk, mint amilyen valóságban, mert az alsó-zabori úttól a csúcsig abszolút magasság 400 méter, a Mendel-vasut pedig ekkora uton 855 méter abszolút magasságot ér el; vagyis minden 100 méter pályán 64 métert emelkedik. A „vonatok” egy-egy vagonból állanak és kötélen vonatoknak felfelé. T. i. a kötél két végére egy-egy kocsi van felfüggesztve, és forgó-csiga segítségével az egyik kocsi le, a másik ugyanakkor felszalad. De a mi a legérdekesebb, az azon feltűnő jelenség, hogy a két kocsi egy és ugyanazon sínpáron halad, fel és lefelé. ugy hogy csak a pálya közepén van egy rövid kis kitérő, ahol a két kocsi pontosan találkozik és elmés kerékszerkezetek folytán automatice egymásnak kitérnek, s a kis kitérő után mindegyik kocsi a másiknak pályáján halad ellenkező irányban. A csigát villamos erő hajtja. Itt megemlítjük, hogy

Svajcban egyes hasonló hegyi pályáknál vize használnak mint mozgató erőt. A felső vagonot ugyanis egy medencéből megtöltik vízzel, és ez saját súlyánál fogva nemcsak maga szalad le, hanem ugyanazon kötélén a másik vagonot felhuzza. Az alulra érkezett vagonból kibocsátják a vizet és fent megtöltik azt, a melyik (viktól) üresen futott felfelé. — A Mendel vasutnak biztonsági szempontból kézi fékezője kívül még külön automatikus fékezője van, mely rögtön megállítja a kocsit, mihelyt a kötél nem áll feszesen, tehát az elszakítás veszélye ellen teljesen biztosítva van; de eszembe jut, amit egy mérnök mondott egy ilyen hegyi pálya magyarzásánál, hogy t. i. „Biztosnak feltétlenül biztos a fék, de azért — még sem szeretnek a kocsiban ülni akkor, mikor a kötél elszakad.”

A Nyitramegyei Gazdasági Egyesület ez évi április hó végén megtartott rendkívüli közgyűlésén ismételve foglalkozott a *Nyitramegyei Egyesület által kezdeményezett fuzió kérdésével*, azt a maga részéről véglegesítette, felhívta azonban a Nyitramegyei Egyesület volt elnökségét, hogy az egyesület felosztása tekintetében az alapszabályok által előírt alakszerűségeknek sürgősen tegyen eleget, mert azok függőben voltak akadályozza a fuzió ténynyé válását. (Ezek után letárgyalta az egyesület az 1903. évi zárszámadást, megadván a számadóknak a felmentvényt.) Foglalkozott az egyesület az olasz borvám kérdésével a szükségesnek tartja megmaradni eredeti álláspontja mellett, mely minden vámkedvezményt kizár s feltétlenül alkalmazandónak tartja a 20 aranyforintos borvámot.

Törvényszéki csarnok.

Szenic, 1904. május 3.

A szenici képviselőválasztásának még egy utóhangja. — Ezen lapok t. olvasói annak idején értesültek e lapok hasábjain arról, hogy fűtösz. *Kopcsányi Edel* korlátkői plébános ur ellen, a képviselőválasztási mozgalmakban tartott templomi beszédei miatt a kir. ügyészség ígztas miatt emelt vádat, mely alól azonban a pozsonyi kir. Itélő-Tábla a plébános urat végérvényesen fölmentette.

A liberális pártnak emberei, s a korlátkői szövetkezetnek ellenségei nem nyugodtak meg a pernek reájok nézve eredménytelen kimenetelében, és forceirozták, hogy *Kopcsányi Edel* más címen csukassák be.

E célból perbe lett vonva vallás elleni vétség címen, melyet két ízben az által követett el, hogy a korlátkői községi elöljáróságot, templomi szentbeszédében, a templomból kihajtanóknak mondotta, mint ezt Krisztus urunk a kufárokkal megeselekedte, — és hogy a templomban a községi elöljárókat semmirekellő haszontalan embereknek nevezte el.

Ezen perben elsőfokulag a szenici kir. Járásbíró ság hozott ítéletet, és tek. Geréb aljárásbíró ur. — a ki magyarosított zsidó — a plébános urat el is ítélte. Ennek a szenici liberálisok nagyon örültek, de örömkim nem tarthatott soká, mert a plébános ur felebbezett, és a tek. nyitrai kir. kriminális Törvényszék, ngos Mazóly Antal táblabíró urnak elnöksége alatt hozott ítéletével őt a vádak alól teljesen fölmentette. Kimondotta ugyan, hogy a plébános urnak incriminált kifejezései nem voltak ugyan jól megválogatva, és higgadtan és a megfelelő helyen alkalmazva, hanem azért vallás elleni vétséget azért nem képeznek, mert átalok a plébános ur nyilvános botrányt nem okozott, már pedig a kriminális törvény szerint ezen qualificatio szükségeltetik, a vétség megállapításához. A kir. törvényszéknek ezen lelkiismeretes distinctiója megmentette a vádlott plébános urat, és ekkép ellenségeinek minden terve kudarcot vallott. Vádlottat most is, — mint első perében, — *Mérey Lajos* nyitrai ügyvéd védelmezte.

Irodalom.

Acsády története.

XXIV.

(I. Ferenc egyénisége. Szakít atyja francia reformpolitikájával. Miért? Azért, mivel a forradalom borzalmai észretérik. Megszorítja a cenzurát. A magyar jakobinusok tovább is titkon dolgoznak. Martinovics jellemé és végül a francia megbízatásra összeesküvés. Marczali az összeesküvésben ártalmatlan írói akadémiát lát.)

II. Lipótnak örökébe legidősebb fia, I. Ferenc lépett. (1792—1835.) Hosszú uralkodásában több, különböző jellegű korszakot kell megkülönböztetnünk, ha helyes történeti áttekintést akarunk magunknak szerejni róla és uralkodásáról.

Az első korszak a francia háborúk kora (1815-ig), Ferenc uralkodásának az eleje. Hazánk közléte ez időben teljesen a nagy európai válság visszahatása alatt állott; minden életbevágóbb

esemény, ami akkor nálunk történt: a forradalmi eszme föllépése Martinovics összeesküvésében, a reformok fennakadása, az országgyűlések lefolyása, Ferenc király magatartása, mind abban a válságban lelik indító okukat. Marczali pl. így is tárgyalja ezt az időszakot, értjük is előadását (Szlágyi története VIII. 547 l.), Acsádyt ellenben érteni nem lehet (591—612 l.); nála semminek sem lehet látni okát, az események mint dii ex machina sorakoznak egymás mellé; egy halmaza ez a feldolgozatlan anyagnak, alig leplezett célzottsággal keverve.

Kezdi Ferenc személyén és vajmi sajátszerűen mutatja be. Egyrészt elmondja, hogy nagybátyja, József császár, még 16 éves korában udvarába hívta; azután atyja Lipót, mikor trónra lépett, helyettesévé tette s széles hatáskört rendelt számára. Az ifju tehát hamisítatlan tiszta aufkláriszta levegőt szítt magába annyira, hogy maga Acsády konstatálja tovább, miképp nagybátyjától örökölte az ugynevezett jozefinista elveket, ura akart lenni az egyháznak, sőt attól sem riadt vissza, hogy az egyházi államot, a pápa birtokát, elfoglalja. S mikor ilyeneket elmond róla, nyomban az ellenkező lelkületet is tulajdonítja neki. Azt mondja róla másrészt: „mintha nem második, hanem első Lipót fia lett volna, olyan rideg ellentétben állt nemcsak a kor, hanem atyja felvilágosodottabb irányával s mint az egykoru mondja, hamar visszahozta a kormányzatba a jezsuita elveket, ámbár a jezsuita rend el volt törölve.”

Jozefinista elveket vallani és a kor felvilágosodottabb irányával rideg ellentétben állani egy szájból hideget és meleget fujni egyszerre, nemde nem lehet? Majd tovább azt állítja; „kezdetől fogva a fennállóknak megkövesztését tűzte ki céljává s megindította az üldözést mindazok ellen, kik bámi reformot vagy törvényes haladást óhajtottak.” — Ezek az állítások mind csak úgy oda vannak vetve, minden további magyarázat nélkül. Azonfelül még Sándor círral is elmondhatja csunyanak, maga meg hozzá teszi, hogy testvéreit sem állhatta ki. — Miért ez a jellemzés? Azért, mert csak ilyen érthetetlen, előre leszólt Ferenc illet bevezetésnek a Martinovics-fele összeesküvésnek ahhoz a szigorú megbüntetéséhez, mely Acsádyknak annyira fáj, melyet oly nagy rokonérzéssel tárgyal, miután a „valóságban ezek az állítólagos jakobinusok nagyon ártalmatlan emberek voltak.”

Már most II. József neveltjéből hogyan lett, ha lett, ilyen „sötét” alak? — ez az, amivel a történetíró Acsády teljesen adós marad. Pedig úgy az egyesek, mint a nemzetek életében minden változásnak: javulásnak vagy, mint a romlásnak egyszerű természetes okai szoktak lenni s éppen a történetírónak feladata rámutatni ezekre az okokra — a mi tanulságunk céljából. Micsoda furcsa metamorphosis szerepelhetett tehát eunél a Ferencnél, hogy megtagadva atyja és a híres nagybátyja felvilágosult hagyományait, egyszerre olyan sötétene lett?

Ne ijedjünk meg azonban tőle olyan nagyon, nem lett ő egyszerre valami túlzó katolikus; az alma, hacsak rajta fordul meg a dolog, nem szokott messze esni a fájától. A szatmári béke óta éppen a királyság volt az, mely nálunk hozta folyamatba a reformokat, a haladást, sőt vége felé az új felvilágosodást is annyira, hogy II. József már szinte maga vakult meg tőle. Az új király, az aufkláriszták neveltje, a lotharingiai vér, I. Ferenc sem tette volna különben, ha egy bizonyos vis major közebe nem jön és erősen eszre nem téríti. Ez a mindent megmagyarázó ok pedig maga a francia forradalom és annak fenyegető visszahatása a Habsburg házra s hazánkra.

Már az elhalt Lipótot is nagyon érdekelte az 1789. aug. 4-én kitört francia forradalom, mely először otthon végzett az emberekkel, aztán pedig külső politikának is indult. Érdekelte pedig nemcsak mint az akkori francia királyné, Mária Antónia, bátyját, hanem mint római császárt, mint a fennálló európai államrendszernek méltóságánál fogva hivatott vezetőjét is. Meg egy kissé, mint birtokost is, hiszen családi birtokai: Belgium és Lombardia a franciával határosak voltak. Tartva az eshetőségektől, 1792. febr. 7-én megkötötte a szövetséget a porosz királlyal. S amitől tartott, csakugyan be is következett; bizonyos jegyzékvaltság után a francia törvényhozó gyűlés 1792. ápril 20-án hadat izent Magyar- és Csehország királyának.

Első sorban ezt a háborút örökölte Ferenc király atyjától. Hogy micsoda örökség volt ez, tudjuk a világtörténetből. Olyan, hogy a hosszú harc alatt a Habsburg elvesztette külső birtokait, az ismételt békekötésekben I. Napoleon császár

(mekkora gúny az őrjöngő francia népre!) francia katonái elén megcsönkította Ausztria—Magyarországot, 1809-ben egész Győrjig jutott, 1810-ben pedig a vereségeken és veszteségeken felül az ősi büszke Habsburg kénytelen volt neki, mintegy ráadásul, még Mária Lujza leányát is nőül adni, a szegény ajaccioi ügyvéd tegnap felcseperedett fiának.

Nem kérdezem ezek után, micsoda esz volt Ferenc király: lángelme-e vagy olyan együgyű-e, hogy még a hivatalos akták aláírásai is nagy gondot okoztak neki? Ez itt másodrendű körülmény, hanem azt kérdezem, vajjon a legeszesebb ember is, ha van veszteni valója, nem riad-e vissza ilyenek láttára a franciák utánzásától? Mert hiszen szép dolog az az egyenlőség, szabadság és testvériség amúgy a papíroson, de milyennek látta azt akkor Európa és látta Ferenc a franciáknál a valóságban? Füstölgő romok között vérrrel locsolva látta. Kivált mikor 1793. jan. 21-én még rokonát, XVI. Lajost, a királyt is gilotin alá vitték.

Itt az oka annak, miért nem folytathatta II. Lipót fia atyja u. n. felvilágosodott politikáját; mivel akármilyen szerény tehetség is volt, annyit értett ő is, hogy csak a bolond ember maga szegzi a kést a saját torkának.

S ha hozzávesszük, hogy a tulajdonképeni nemzet, a magyar nemesség érdekei is ezen években teljesen találkoztak a király érdekeivel, miután a francia romboló eszmék nemcsak a királysággal, hanem a nemesség előjogaival szemben is voltak radikálisok: vajjon az a nemzet, mely II. József ilyenmő reformjaival szembe vajjon szállt, most, mikor teljes realitásban a hóhértól kezelve látta a francia nemességen, sürgette volna azokat Ferencétől? Ellenkezőleg. Innen volt az országgyűlések lehető rövid lefolyása, innen az 1791-ben kiküldött országos bizottságok reformmunkálatainak felretétele és a csodálatossal határos áldozatok ver- és pénzadóban, amiket a nemzet felajánlott királyának.

Ezeket tudva, teljesen megértjük Marczalit, midőn mindjárt az első országgyűlés alkotásairól elmélkedve, ezt mondja: „Bizony sovány törvények, pedig hosszú időközön át még ilyeneket sem hoztak. A Franciaország elleni harc nemcsak a hadi erőt kötötte le és nagy pénzügyi áldozatokat követelt, hanem mi még nagyobb baj volt, egyszerre véget vetett mündea törvényes reformnak.” És utalva a szintén érdekelt Angolországra e korban, ezt mondja: „Az angol fejlődéshez e korban hasonló hazánkban annyiban, hogy a háborúnak, a politikai hatalomnak követelése mellett háttérbe szorulnak az összes belügyi kérdések. Itt is, amott is, csak akkor válik igazán szentté az ősi consuetudo. A forradalom mindenütt megöli a reformot.” (565 l.)

Ezek szerint Ferenc magatartásának nem az volt az oka, amit Acsády ily szentszúróan világos helyzet mellett, szinte azt mondhatnám, rosszhiszeműleg mesél, hogy I. Lipót, vagy hogy jezsuita vált belőle, hanem oka volt az indokolt féltés a franciához hasonló forradalom felidézésétől. „I. Ferenc elvből nem volt ellensége a haladásnak, — mondja Marczali — de a revolutio haladása elijesztette, elrémítette őt minden reformtól.” (555. l.)

Csak hogy a történeti Magyarországot nem csak ez a zavaros külpolitikai helyzet fenyegette, itt ben is erősen fészkelődött az a radikális szellem, melyet egész mívoltában II. Józsefnél bemutattam. Ferenc király előbb vázolt gondolkodásának tehát további egyszerű logikai folyamánya volt itt benn az országban a cenzúra megszűrése, amit Acsády — nem tudom mi okból? — de szörnyű felháborodással így beszél el: Ferenc király irtó háborút indított azok ellen, kik a francia eszmékért lelkesedtek, vagyis szabadabban, korszerűen gondolkodtak s minthogy az eszmék tűzhelye az irodalom volt (ugyan micsoda irodalom?), a magyar frók (mily sokat mond ez ma!) elnémítását tűzte ki fő céljává. . . . elfeledte az 1792-iki országgyűlésen tett ígéreteit s minden törvényes alakítás mellőzésével hajtóvadászatot indított a felvilágosodás, vagyis a műveltek ellen (eh!). Maga vezette ellenők a harcot, amelyet 1793-ban az állam egész hatalmával megkezdett. A kancelláriával elcsapatta az eleven eszű, élénk tollú Szaecsvay Sándort a bécsi Magyar Kurír szerkesztői állásától (régem megérdemelte volna!) . . . és minthogy a cenzúra csakugyan lehetetlenné tette a koreszmék nyilvános tárgyalását, kénytelenek voltak (a szegény legény is, mivel prédára les, bokorba bújjik!) a homályba húzódtak vissza s titkos társaságokat igyekeztek alapítani, nem azért, hogy forradalmat csináljanak (ugyan?), hanem azért, hogy a

rokonérzelműekkel eszmet cserehessenek, (tehát hogy pipálhassanak — nem?). (595—6 l.) — A következő lapon azonban mégis csak bevallja, hogy a francia forradalom az elnyomottakban (az elébb említett műveletekben!) fölkelte a hóvágyat, hogy az eddigiektől eltérő utakat kell, akár erőszakosan is, törni a polgárosodásnak.

A felsőbb hivatalos körök — beszéli tovább — alólról, a vidékről vették azt az értesítést, hogy az ország tele van jakobinusokkal. Országszerte általánossá vált a denunciació s megindult — úgymond — a hajszja a gyanúsítottak ellen. Minthogy pedig a sajtó és a nyilvánosság elzárattott a szegény műveltek előtt, végre hogy külföldi példára a titkos társaság alakítására adták magokat. Ilyenre gondolt Gyurkovics pesti egyetemi tanár, de meghalt, mielőtt tervét valószínűsíthette volna. Több sikerrel — úgymond — dolgozott Martinovics Ignác, akiről miután minden szépet és jót elmondott, elbeszéli összeesküvésének lefolyását és végét — a Vérmezőn.

Ha elismerem is, hogy Acsádyknak joga van, ha lelkiismerete úgy tartja, legmelegebb rokonérzéssel kísélni Martinovicsot, de egyhez niucs joga: meghamisítani a tényállást, meghamisítani Martinovics és főbb társainak jellemét és tetteit. Acsády pedig teljesen elferdítve beszéli el ezt a tanulságos történeti részletet. (597—601. l.)

Az egész Martinovics-fele összeesküvés előzményeire, természetére és lefolyására vonatkozólag van alapos forrásmunkánk s ez Fraknói műve (Martinovics és társainak összeesküvése. 1884.), melynek levéltári adatain Marczali sem talált kifogásolni valót. (Szlágyi története VIII. 556 l.) Mily más az, amit ezek a levéltári adatok beszélnek, mint amit Acsádynál olvasunk!

Martinovics Ignác, akit Kisfaludy Sándor feslett életű papnak nevezett, Fessler lemergi tanártársa atheistának, Kazinczy Ferenc, az összeesküvés egyik részese, pedig istentelennek, mint franciskánus barát kezdte pályáját a budai kapitánus zárdában. Különben pesti születésű, egy kapitánynak a fia. Hiú, nagyavagyó volt már a kolostorban, hol tanárkodott. Budáról Brodra tettek át a növendékekhez, de ezzel nem léven megelégedve, Bukovinába távozott katonai lelkésznek. Ez se elégtette ki, onnan Lembergbe ment s József rezsimje alatt a fizika tanára lett az ottani egyetemen. Többi évi ottartózkodása után, megférhetetlen léven, helyzete ismét tarthatatlan lett, akkor szeretett volna Pestre vagy Bécsbe kerülni az egyetemre. De az egyetemi tanácsok műveit, melyek alapján pályázott, felületeseknek találván, nem ajánlották. Pedig szabadkőműves is volt s munkáiban, az ott fejtegetett materialisztikus nézeteivel, eléggé igyekezett kimutatni, hogy József korának színvonalán áll. Maga is járt utána Bécsben, Lipóthoz személyesen is fordult, de a dolog nem ment.

Az a sikere mégis lett, hogy Lipót, aki szeretett foglalkozni vegytani kísérletekkel, megkedvelte a behízsgó modorú férfit s udvari vegyészévé nevezte ki. Martinovics ekkor már mint lemergi pap szerepelt, miután az akkori lemergi püspök, anélkül hogy a sz. szék Martinovicsot fogadalmi alól felmentette volna, elég könnyelműen egyházmegyéjébe vette fel.

Ekkor kezdődik Martinovicsnak politikai szereplése, Lipótnak egyik titkos ügynöke lett. 1791 őszén Pestre ment, összekötésbe lépett a titkos társulatokkal s írta „Oratio ad proceres” lázító iratát, melynek majdnem felerészét a pápák és a papság ellen intézett kifakadások és vádak töltik be. Munkatársakat is keresett, ezek egyike Laczkovics János volt huszárkapitány, ki a katonai fegyelem áldozata lett s most minden es mindenki ellen elkeseredve élt Pesten. Különben Martinovicsnak gyermekkori ismerőse. Ez Oratio-ját lefordította magyarra és megtöltötte. Így találkoztott a két boszús ember, az egyik a tudományos, a másik a katonai karrierjét fájlatva, kész minden fennállóknak a lerontására. A 3-ik Hajnóczy József, aszódi ev. lelkész fia, előbb Forgách Miklós nyitrai főispán, majd Széchenyi Ferenc gróf titkára, végül szerémi alispán, de az 1790-ben bekövetkezett változás folytán helyét kénytelen léven otthagyni, szintén hivatal nélkül élt Pesten. — Irnak, agítálnak jobbra balra mind a hárman és terjesztik a felvilágosodást. Jellemző, hogy Martinovics, midőn szidia a papokat, hirdeti az egyenlőséget, ugyanakkor Lipóttól a siklósi c. apátságot kérte, mert érdemei jutalmat igényelnek. Laczkovics szintén mozog, hogy Martinovics barátja útján az udvar részéről valami előmozdításban részesüljön.

Dr. Dudák János.

(Folyt. köv.)

CSARNOK

Az elefánthi pálosok.

Közlő: Mittuch József.

Ezen időben, mint a Rákóczy Györgytől támasztott zavarok idején Balogh Ferenc — erdélyi születésű, ki Bethlen Gábornak volt hűséges híve, utóbb pedig a kath. hitre tért s ezért sok kínzást kellett elszenvedni, többedmagával az apponyi várba menekült, hol sok viszontagság után 1645-ben július 14-én meghalt. Teteme Elefánthra hozatott s a pálos kriptába lett eltemetve.¹

1646-ban Elefánthi András vett Petronicz György vikáriustól lovakat „nyolcvan magyar forinttal.”²

1649-ben Sindler János nyitrai kanonok a nagyszombati franciskánusoknak hagyott egy házat Elefánthon, melyet a pálosok megvettek tőlük.³ Vágnernél nincs ez megemlítve, hanem hogy nagyszombati házat a pálosoknak hagyta — a franciskánusoknak pedig 100 frtot, 1 hordó bort és 50 mm. buzát.⁴

Előtte való évben kaptak a szt. jánosi pálosok egy halas tavat Elefánthi Páltól, mely kastélya mellett a legszebb halakban bővelkedett.⁵

Ugyanekkor egy május 4-én Kovarcon kelt irás értelmében ghymesi gróf Forgách Miklósné, annak Éva, Judith, Mária, Eszter és Zsófia leányai a pálosoknak adományoztak Mankócon egy korcsmát azzal, hogy ezentul a mankóciak ne tartozzanak az eddig részükre eladatni szokott egy hordó bort tovább is árulni.⁶

Ez évben bérbe adták a podlusányi malmot is Molnár Jánosnak 150 szapu buza és rozsért. Azonkívül köteles volt két hizott ártányt, 2 szapu tiszta, szép cipónak való lisztet s a tyukok ludak és kacsák két harmadrészét a konventnek átszolgáltatni. Elefánthi András vicispán előtt kötötték meg e szerződést azzal, hogy ha a malom fehér népei között kiütne a szokásos perpatvar és egyenetlenség, azok mindannyiszor egy pár fel fontos gyertyát a kápolnának adjanak.⁷

1650-ben Török Zsigmond eladta az elefánthi konventnek nagyszombati házat 1500 frtért, egy részét lefizették azonnal, a másik rész helyett zálogba adták neki Gettfalvi birtokuk egy részét.⁸

1651-ben cseréltek Ockay Zsigmonddal, ki átadta nekik a rákászkuti földet és 60 frtot, a pálosok ellenben átengedték neki vicsápi szőlőjüket.⁹

Ez évben Emődy Zsuzsanna, Elefánthi András özvegye és Erzsebet leánya visszahelyeztetnek a pozsonyi káptalan által a f. elefánthi kastély birtokába, melyet valóságos ostrom és véres háboru után erőszakkal elfoglalt Kereszthury László, ki 1643—49-ben megyei követ, aztán 1650. táján V. Judex Curiae és Nyitra megye alispánja volt, amint azt az Emődy — Elefánthiak vicsápi birtokosztásáról szóló Szalakszon kelt okmány igazolja.¹⁰

1654-ben Besztercei Miklós vágbesztercei születésű nyitrai kanonok az elefánthi konventnek tiz tallért adományozott.¹¹

1657-ben pedig megtartatott az első kánoni vizsgálat, — melynek nyomaira akadhatunk az elefánthi egyházban. Végezte Cherlay János nyitrai főesperes. A megejtett vizsgálat egyes adataival foglalkozunk majd az alsó elefánthi templom történetének tárgyalásánál.

E nyomasztó, zűrzavaros időkben, midőn a népet egyrészt a török hódoltság, másrészt a belső zavarok is szüntelenül sorvasztották, mindenféle egyéb csapás is nehezedett a vidék lakóira, így az a ragadós betegség, mely hatalmasan tizedelte különösen az apponyiakat, melyet még a vár lakói közé is behurcoltak s azok egymás után pusztultak halálhozó nyomában. Azért az Apponyiak megkérték az elefánthi priort, küldjön ki a rendtársak közül egyet, ki a vár embereit e sanyaru helyzetben vigasztalja s a halálra előkészítse.

Hellmann Ádám pálos örömmel vállalkozott e nehéz feladatra s hosszabb ideig gondozta a beteget, míg maga is 1645. szept. 30-án e kór áldozatává lett. Eltemették Máté pap sirboltjában.¹²

Feltűnő itt a megemlített sirbolt. Nagy kár, hogy közelebbről nincs megmondva az apponyi várban, vagy pedig az apponyi templomban volt-e annak az ismeretlen Máté papnak a sirboltja? Ha a templomban, akkor mindenesetre templom is létezett s Máté volt annak egykori papja. A török világ e gyászos napjaiban, midőn egész Nyitra megye nyögött a pogányok hatalmaskodása alatt Elefánth is, de különösen a pálos zárda siralmas megpróbáltatásoknak volt kitéve s csak a pálosok óvatos előrelátásának volt köszönhető, hogy a körül ólálkodó török hadak teljesen el nem pusztították.

Az 1663-ki vész alkalmával a pálosoknak is kint háborúkkal, bent pedig iszonyu félelemmel megkellett küzdeniök, midőn a portyázó barbár csapatok megtámadták kolostorukat.

Ekkor Nagy Miklós vikárius értesülvén a fenyegető veszedelemről, önmagára hagyatva Isten segédelmébe s oltalmába ajánlva a rábizott helyet, hamarjába összetoborzott embereiből egy kis fegyveres csapatot, mely hősi elszántsággal védelmezte a megszentelt helyet, olyannyira, hogy az ellenséget visszazoritaniok sikerült s az nem csekély veszteséggel távozni kényszerült.

De Nagy Miklósnak gondoskodása nemcsak

a zárda kiterjedt, hanem megmentette a biztos elrablástól az elefánthi templomnak értékes felszerelését is, melyet éjnek idején titokban a ghymesi várba, mint biztos helyre vitetett. Ez mindaddig ott maradt, míg a török veszély elmúltával Kelcz Miklós konventi vikárius azt szeretlen épségében vissza nem hozatta.

Az első támadás után nem szűnt meg a veszedelem, mert utóbb valamivel még szomorúbb sors virradt a kolostorra, midőn az a köröskörül kóválygó istentelen muzulmanok kezébe s hatalmába jutott.

A pálosok e csapás idején mind biztos helyekre elrejtöztek, csak a hőselkü vikárius: Kelcz Miklós s a szolgaszemélyzet maradt a klastromban. Azonban, mintha az oltalmazó jó Isten megszelidítette volna a törökök vadságát az ott talált eleségen kívül egyebet el nem raboltak és semmit sem bántottak. Sőt, midőn az elrejtözött Kelcz vikárius — egy szolgáló gondolatlan csacsakasága folytán kényszerült rejtékhelyéről előjönni — oly kitüntető megkülönböztetésben részesült az szultáni hadak vezére, a budai basa részéről, hogy ruhaszegélyének csókkal illette után salvaguardiát adott neki, nehogy esetleg a törököktől, vagy az elszaporodott rablók részéről bántalmaztassék.¹³

Igy tehát az elefánthi konvent Isten különös oltalmával megmenekedett a török világ idején a nagyobb veszedelmektől s élvezhette az óhajtott békét mindaddig, míg Rákóczy Ferenc korában újabb kellemetlenségek nem érték.

¹ Orosz Lynopsis 120. Benger i. m. 25.

² O. L. A. O. E. 58 f.

³ U. O. 59 f.

⁴ Vágner Adalékok 223 l.

⁵ O. L. A. P. E. 4 f. 3.

⁶ U. O. 68 f.

⁷ O. L. A. P. 69 f.

⁸ U. O. 64 f.

⁹ U. O. 59 f.

¹⁰ U. O. 63 f.

¹¹ Nyt. kpt. lot. 79. 154.

¹² Pongrác i. m. 75 l.

¹³ Benger Annalium Ord. S. P. 41—48 l.

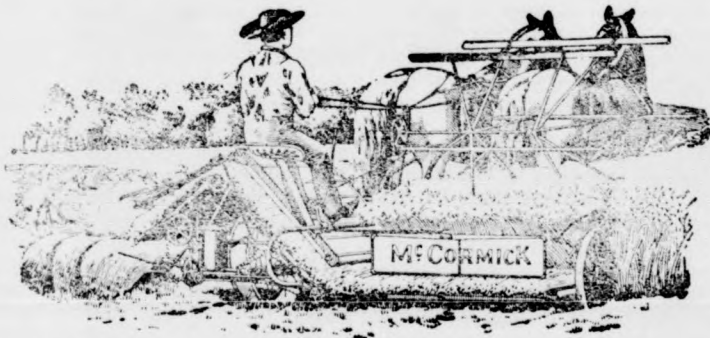
Mc. GORMICK HARVESTING MACHINE COMPANY

(Chicagói aratógépgyár.)

KNECHT J. E., igazgató.

Budapest, V. Váci-út 30.

Katalógusok ingyen és bérmentve.

Felvilágosítással készítségű szolgálatunk.

Gyártmányok: Kéveköttőgép, „Daisy” marokrakó aratógép, fűkaszálógép, szénagyűjtő gereblye és „Manila” kéveköttőfonal gyártmányai.

Évi gyártmány 362,000 gép.

Képviselő: Verő Sándor úr.

Elő cs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szabad. viharmentes

HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR

Kronsteiner Károly Bécs III., Hauptstr. 120.

(saját házában).

Kívánatra ingyen próba, mintakönyv prospektus.

Kronsteiner-féle új zománc. Homlokzat-festéke hatás. Védve.

Ötven különböző minta, vízzel keverhető, mosható, viharmentes, tűzálló, zománcozott, csak egyszerű mázolás. Jobb, mint az olajfesték. Évek során szállítja cs. és kir. uradalmak, katonai- és civilintézőségnek, vasutaknak stb. Minden résztvevő kiállításon első díjjal jutalmazva. Legolcsóbb festék homlokzatra, belterületre, különösen iskolák, kórházak, templomok, kaszárnyákhoz stb. és mindenféle más tárgyhoz. Egy negyzetméter ára 2 1/2 kr. Meglepő eredmény. Homlokzat-festék, viharmentes, mészből oldható, 49 minta olajfestékkel azonos. Kígr. ja 12 kr.-tól följebb. 5—15

Eladó kirakat-ablakok
és egyéb épületalkatrészek!

A nyitrai iparbank üzlet-helyiségeinek átalakítása folytán teljesen felszerelt

4 kirakati ablak,
valamint ajtók, üveg-válaszfalak, redők, kályhák stb. jutányos áron eladók.

Bővebb felvilágosítás a nyitrai iparbank üzlethelyiségeiben szerezhető.

Juhász Sándor
vezérigazgató.

TORONY-FEDŐ ÉS FESTŐ!

T. c. Bátor vagyok tisztelettel becses tudomására hozni, hogy Nyitrán, I. kerület Váralja-utca 9. szám alatt

épület-bádogos műhelyemet

megnyitottam. — Támaszkodra a toronymunkolatoknál évek során át szerzett tapasztalataimra valamint azon alapelveimre, hogy csupán **torony-fedéssel és festéssel** foglalkozom. — Jutányos ár és a munka pontos es jó készítését illetőleg reményelem, hogy a ft. lelkes urak és egyházközségek képviselőinek igényeit kielégíteni mindenkor képes leszek. Munkáimat a legjobb anyagból és minden igényeknek megfelelőleg állítom elő.

Minden munkát jótállás mellett készítek.

Becsés pártfogását kérve és a legjobb kiszolgálásról biztosítva maradok
Nyitra, 1904. évi április hó 22-én.

Kiváló tisztelettel

Eckert Pál

épület bádogos, különösen torony-fedő és festő.

TORONY-FEDŐ ÉS FESTŐ!

VAJDA J. butorgyári raktára
NYITRÁN, Párutca.

A n. é. butorvásárló közönség becses figyelmébe ajánlom dús választékú, szilárd és modern stílusú **háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezésekből** álló **RAKTÁRAMAT** a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, a képzelhető legjutányosabb áron, úgyszintén **sajátkészítményű kárpitos-butoraimat.** Kiváló tisztelettel **VAJDA J.**

Kívánatra költségvetéssel és rajzokkal készséggel szolgálók.

Szolid és pontos kiszolgálás!

Minden családnak

saját jól felfogott érdekében csakis a

Kathreiner-féle
Kneipp-maláta kávét

szabadna pótléku használnia
a mindennapi kávéitalhoz.

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti káinitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23-24% kén-savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74-76% kén-savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb **műtrágyaféléket**, azonkívül

Rézgálicot (98-99%)

elismert kitűnő minőségben legolesőbban szállit a

„HUNGÁRIA“ műtrágya, kén-sav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

PÉCS EDE

fűszer, csemege, bor és ásványviz-kereskedő Nyitrán, Megyeház-u.

ajánlja az idényhez alkalmas cikkeit, mérsékelt árban.

LIPTÓI TAVASZI TÚRÓ.

Különlegesség: kiűs bődönyökben és szabadon

Friss töltésű hazai és külföldi

ÁSVÁNYVIZEK NAGY RAKTÁRA.

o o HAZAI o o		o o KÜLFÖLDI o o	
ásvány- és gyógyvizek:		ásvány- és gyógyvizek	
Borszéki	Hunyadi	Billini	Karlsbadi
Budai	Salvátor	Emsi	Marienbi
Luh	Parádi	Giesshübl	Preblaudi
POLENAI	Csizi	Guber	Roncegni
Szolyvai	Mohai	Gleichenbergi	Rohitsi
Margit	Szántói	Halli	Seltersio
			Levico

A földművelésügyi magyar királyi miniszterium felügyelete alatt álló

Magyar Kir. Országos Központi Mintapince palackborai:

Fehér borok:	Vörös borok:
Magyarádi	Burgundi
Neszmélyi	Szegszárdi
Ermelléki	Villányi
Pécsi	Kadar, gróf Apponyi
Br. Apér, tramini	Villányi, gróf Andrássy
Badaacsonyi Pauler Tivadar	Egri, (Visontai borvidék)
Muskotály Jantsics	Ménesi (Magyarádi borvidék)
Balaton riisling	Visontai, Koppély Géza
Balaton gyöngye	Sashegyi
Hegyaljai	Bikavér Egri
Sanvignonn, gróf Teleky	
László Gyula termése	

Tokaji aszú bor: 1 puttonyos. 2-10
" " " 2 puttonyos.
" " " 3 puttonyos.

„RAFFIA“ I-ső rendű, világos. Legjobb és legolcsóbb szőlőkötöző anyag. — 5 kilogramm vételnél előnyös ár.

RÉZGALIC (kék) 98-99% Szép kék jegecekben; peronospora elleni védekezésnél eddig **legjobb és leghatásosabbnak** elismert szer.

Nyitrai Népbank zálogkölcsön-osztálya.

Zálog-árverés

1904. május hó 17-én.

Mindazon ékszerek és zálogtárgyak, melyek 903 ik évi december vegeig ki nem váltattak vagy át nem irattak, f. é. május hó 17. a Nyitrai Népbank termében délután 2-4 óráig tartandó nyilvános árverésen eladatni fognak.

Fizetési halasztások csak 10% lefizetés mellett történhetnek.

Hogy az árverés napján minden zavarnak eleje vételessék, megjegyzendő, hogy azon zálogtárgyakat, melyeknek határideje már lejárt és az árverezésre kiszemeltettek, sem kiváltani, sem átírni nem lehet.

Nyitrán, 1904. április hó 14-én.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Kiváló szerencse Töröknél!

Felülmulhatlanul

kedvez főáradánknak a szerencse. Rövid idő alatt 15 millió korona nyereménynél többet fizettünk nagyrabecsült vevőinknek; csak a legutóbbi időben is

a legnagyobb nyereményt és pedig:

a 605,000	koronás nagy jutalmat az 57080. számú sorsjegyre,	a 80,000	koronás főnyereményt a 83061 sz. sorsj.-re
a 100,000	koronás főnyereményt a 74366 sz. sorsj.-re	a 70,000	" " a 81161 " "
a 100,000	" " az 52528 " "	a 70,000	" " a 5498 " "
a 100,000	" " a 94780 " "	a 60,000	" " az 51613 " "
a 90,000	" " a 109780 " "	a 60,000	" " a 76347 " "
a 90,000	" " a 83610 " "	a 50,000	" " a 4036 " "
a 90,000	" " a 92787 " "		

és ezeken kívül még egyéb sok nagy nyereményt.

Ajánljuk ennélfogva, hogy a világ legesélydusabb osztálysorsjátékában vegyen részt. — A most következő magy. kir. szabadalmazott 14. osztálysorsjátékban újból

110,000 sorsjegyre 55,000 pénznyeremény jut és összesen egy hatalmas összeget,

14 millió 459.000 koronát

sorsolnak ki rövid 5 hónap alatt.

A legnagyobb nyeremény a legszerencsésebb esetben

1,000.000 korona.

Továbbá 1 jutalom 600.000, 1 nyeremény 400.000,

1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à

80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000,

1 à 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000,

8 à 15.000, 36 à 10.000 korona és még sok egyéb;

összesen 55.000 nyeremény és jutalom 14.459.000

korona összegben.

Az I. osztálysorsjegyek tervszerű árai: $\frac{1}{8}$ eredeti sorsjegy frt. —75 vagy kor. 150; $\frac{1}{4}$ eredeti sorsjegy frt. 150 vagy kor. 3—; $\frac{1}{2}$ " " " 3— " " 6—; $\frac{1}{1}$ " " " 6— " " 12—

A sorsjegyeket utánvétellel, vagy az összeg előzetes beküldése ellenében küldjük.

Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre kérünk

f. é. május hó 17-ig

bizalommal hozzánk beküldeni, miután a huzás már május 17. és 18-án lesz.

TÖRÖK A. és T^{SA}

BANKHAZA BUDAPEST.

Hazánk legnagyobb osztálysorsjáték-üzlete.

Főáradánk osztálysorsjáték-üzletei:

Központ: Teréz-körut 46/a I. fiók: Váci-körut 4/a.

II. fiók: Múzeum-körut 11/a. III. fiók: Erzsébet-körut 54/a.

Rendelőlevel levagandó. **TÖRÖK A. ÉS TÁRSA** bankháza Budapest.

Kérek részemre ..... I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget ..... korona összegben { utánvételre kérem postautalvánnyal kitérdöm mellékelem bankjegyekben (bélyegekbén). } A nem tetsző törlendő.

Pontos cím: .....

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.

